
Anotace

Élisabeth Dufourcq: *Intuitions et pièges de la loi naturelle*

Paris, Les éditions du CERF 2019. 464 s.

Knihu *Intuice a léčky přirozeného zákona* věnovala její autorka, jež za svého aktivního života zastávala rovněž významné veřejné funkce (byla mj. členkou francouzského vládního poradního výboru pro etiku a státní tajemnicí pro vědecký výzkum) a jež stále přednáší dějiny vědy na Katolickém institutu v Paříži, problematice *přirozeného zákona*. Soustřeďuje se v ní především na otázky „Co je to přirozený zákon?“, „Jak se projevuje v antické a židovské tradici?“, a především: „Jak se tato tradice prosazuje a vyvíjí ve třech monoteistických náboženstvích, jež ideu přirozeného zákona pomohly udržet, svým způsobem rozvíjet a instrumentalizovat v podmínkách středověkého a raně novověkého světa?“ Autorka ve své knize zdůrazňuje především roli, jakou v tomto ohledu zastávali středověcí křesťanští a arabští (islámští) myslitelé.

Nepřekvapí tudíž, že autorka věnuje velkou pozornost dílům hlavních osobností scholastiky západokřesťanské, byzantské a zejména arabské a že rozhodující část svého výkladu soustřeďuje na postavu a dílo Tomáše Akvinského. Činí tak bezesporu nejen proto, že se nepochybnitelně jedná o jednoho z největších představitelů intelektuálního světa křesťanského středověku, nýbrž také a především o myslitele, jehož dílo na dlouhou dobu určovalo, jak má křesťanský svět pojímat *přirozený* a *boží* zákon a v *jakém* poměru oba tyto zákony vůči sobě stojí.

Cílem, který si Élisabeth Dufourcqová ve své knize klade, ovšem není vytvoření klasicky pojatého historicko-filosofického pojednání, nýbrž snaha ukázat a prokázat jisté ustrnutí, k němuž dospěla scholastika v pojetí *přirozeného zákona* hlavně pod vlivem příliš kanonizovaného výkladu tezí Tomáše Akvinského. Podle autorky bylo toto ustrnutí mimo jiné výsledkem procesu, v němž scholastika propadla touze dosáhnout jistoty, a to na úkor hledání nového, které bylo a vždy je spojeno s nejistotou.

V této souvislosti autorka věnuje velkou pozornost i historickému kontextu, v němž se odehrávalo intelektuální úsilí středověkého filosofického a teologického myšlení vytříbit a rigorózně stanovit vztah mezi *přirozeným* a *božím* zákonem. Její rozbor historického kontextu se přitom neomezuje jen na známý spor císařství s papežstvím, včetně snah obou těchto institucí západokřesťanského světa zakládat na svou podporu první univerzity. Vyúsťuje především v konstatování, že

evropský novověk nejprve postupně, a nakonec radikálně změnil nejen celý historický kontext, ale i náhled na vztah *přirozeného* a *božího* zákona.

Současnost si podle autorky klade znovu otázku, respektive by si ji měla klást, co vlastně *idea* přirozeného zákona obnáší. A neměla by se bát nových pohledů, nového uchopení této ideje vzhledem k proměnám současného světa. Tuto výzvu předkládá autorka nejen věřícím, nýbrž všem lidem. Kniha o *Intuicích a léčkách přirozeného zákona* není určena primárně historikům filosofie, kteří k ní možná zaujmou spíše kritický postoj (viz například obsáhlou recenzi, kterou 14. března 2020 vydal Pierre Adrien Marciset v internetové revui *Actu Philosophia*¹), je naopak určena širšímu publiku. Nepochybně však zaujme i odbornou veřejnost.

Petr Horák

Fakulta filozofická Univerzity Pardubice

petr.horak@upce.cz

---

1 Marciset, P. A., Élisabeth Dufourcq: *Intuitions et pièges de la loi naturelle* (compte-rendu). In: *Actu Philosophia* (online). Dostupné na: <http://www.actu-philosophia.com>; [cit. 14. 7. 2021].